

UDK. 2964

SWIFT VA UNING XALQARO PUL O‘TKAZMALARI SAMARADORLIGI

Yunusova Madina

Toshkent kimyo xalqaro universiteti 3-kurs BANP-712U talabasi

Ilmiy rahbar: **Beknazarova Nilufar**

Annotatsiya: Maqolada xalqaro pul o'tkazmalarini osonlashtirishda SWIFT(Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) tizimi samaradorligi o'rganiladi, uning global ta'sir doirasi, standartlashtirilgan xabar almashish va mustahkam xavfsizlik choralarini ishlab chiqish bo'yicha tavsiyalar berilgan. SWIFTda transchegaraviy tranzaksiyalar uchun ishonchli platformani taqdim etishi hamda SWIFT gpi(Global Payments Innovation) tomonidan kiritilgan yaxshilanishlarga qaramay, tranzaksiya tezligi va xarajatlari kabi muammolar saqlanib qolmoqda. SWIFTning o'rnatilgan tizimiga potensial raqobatni keltirib chiqaradigan tezroq, tejamkorroq yechimlarni va'da qiladigan yangi blokcheyn alternativlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: SWIFT, xalqaro pul o'tkazmalari, moliya institutlari, SWIFT gpi, xavfsizlik, blokcheyn, shaffoflik, tranzaksiya tezligi, xarajat, samaradorlik.

SWIFT И ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ

Юнусова Мадина

Студентка 3 курса БАНП-712У Ташкентского Международного

Химического Университета

Научный руководитель: **Бекназарова Нилуфар**

Аннотация: В статье рассматривается эффективность системы SWIFT(Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) в обеспечении международных денежных переводов, а также даются рекомендации по развитию ее глобального охвата, стандартизации обмена сообщениями и надежных мер безопасности. Несмотря на то, что SWIFT предоставляет надежную платформу для трансграничных транзакций и улучшения, внесенные SWIFT gpi(Global Payments Innovation), остаются такие проблемы, как скорость транзакций и затраты. Новые альтернативы блокчейна, которые обещают более быстрые и экономичные решения, представляют собой потенциальную конкуренцию существующей системе SWIFT.

Ключевые слова: SWIFT, международные денежные переводы, финансовые учреждения, SWIFT gpi, безопасность, блокчейн, прозрачность, скорость транзакций, стоимость, эффективность.

SWIFT AND ITS EFFICIENCY OF INTERNATIONAL MONEY TRANSFERS

Yunusova Madina

3rd year BANP-712U student of Tashkent International University of
Chemistry

Scientific supervisor: **Beknazarova Nilufar**

Annotation: The article examines the effectiveness of the SWIFT(Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) system in facilitating international money transfers, with recommendations for developing its global reach, standardized messaging, and robust security measures. Despite SWIFT's provision of a reliable platform for cross-border transactions and improvements made by SWIFT gpi(Global Payments Innovation), issues such as transaction speed and costs remain. New blockchain alternatives that promise faster, more cost-effective solutions pose potential competition to SWIFT's established system.

Keywords: SWIFT, international money transfers, financial institutions, SWIFT gpi, security, blockchain, transparency, transaction speed, cost, efficiency.

KIRISH

Bugungi global iqtisodiy integratsiya sharoitida moliyaviy vositalar va texnologiyalarni xavfsiz, tezkor va ishonchli ishlatish zarurati kuchaymoqda. Bu borada SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) tizimi eng samarali va keng qo'llaniladigan platforma sifatida faoliyat yuritmoqda. SWIFT tizimi banklar va moliyaviy institutlar o'rtasida moliyaviy ma'lumotlarni almashishga imkon beruvchi xavfsiz vosita bo'lib, xalqaro miqyosda 200 dan ortiq mamlakatlarda 11,000 dan ziyod moliyaviy institutlar tomonidan foydalaniladi. Quyida SWIFT tizimi va uning xalqaro pul o'tkazmalarida qanday afzalliklari, imkoniyatlari va muammolari mavjudligi batafsil ko'rib chiqiladi.

SWIFT tizimining tarixi va xususiyatlari

SWIFT 1973-yilda Belgiya davlatining Brussel shahrida tashkil etilgan bo'lib, uning asosiy vazifasi banklar va moliyaviy institutlar o'rtasida moliyaviy xabar almashuvini standartlashtirish va avtomatlashtirish hisoblanadi. Tizim xavfsizlikni ta'minlaydigan shifrlash va autentifikatsiya texnologiyalariga asoslangan. Hozirgi kunga kelib SWIFT orqali yiliga 7 milliarddan ortiq xabarlar yuboriladi va bu ko'rsatkich o'sib bormoqda[1].

Standartlashtirilgan xabar almashish SWIFT bir qator xabarlar standartlarini (SWIFT kodlari yoki MT xabarlarini sifatida tanilgan) ishlab chiqdi, ular moliyaviy institutlar o'rtasidagi aloqada izchillik va ravshanlikni ta'minlaydi. Har bir xabar jo'natuvchi va oluvchi banklar uchun noyob identifikatorni o'z ichiga oladi, bu tranzaksiyalarni kuzatishni osonlashtiradi va muassasalar aniq to'lov ko'rsatmalarini olishini ta'minlaydi. Ushbu standartlashtirish xatolarni minimallashtiradi va xalqaro pul o'tkazmalarida noto'g'ri aloqa qilish xavfini kamaytiradi[2].

Yuqori darajadagi xavfsizlik xavfsizligi xalqaro pul o'tkazmalarida asosiy ustuvor yo'nalish bo'lib, bunda katta summalar va maxfiy ma'lumotlar ishtirok etadi. SWIFT eng so'nggi shifrlash va tarmoqni himoya qilish choralarini qo'llaydi, bu esa aloqa jarayonida xabarlar xavfsizligini ta'minlaydi. Bundan tashqari, SWIFT o'zining mijozlarni xavfsizlik dasturi(MXD) bilan xavfsizlikni yanada yaxshilashni joriy qildi, bu tizim a'zo banklarga xavfsizlikning eng yaxshi amaliyotlariga rioya qilish va zaifliklarni kamaytirishga yordam beradi.

SWIFT gpi: Shaffoflik va tezlikni oshirish Tranzaksiya tezligi haqidagi tanqidlarga javoban SWIFT 2017-yilda global to'lovlar innovatsiyasi(gpi)ni taqdim etdi, bu xususiyat a'zo banklarga real vaqt rejimida to'lovlarni kuzatish imkonini beradi. SWIFT gpi ko'plab tranzaksiyalar uchun ishlov berish vaqtlarini keskin qisqartirdi, bu esa bir kun ichida o'tkazmalarni bajarish imkonini beradi. GPI yordamida banklar va mijozlar tranzaksiya holatining shaffof ko'rinishini olishadi, bu esa an'anaviy SWIFT operatsiyalari bilan bog'liq vaqt va noaniqlikni kamaytirish orqali samaradorlikni oshiradi[3].

SWIFT tizimi orqali amalga oshiriladigan barcha tranzaksiyalar maxsus kodlar yordamida amalga oshiriladi. Har bir bank va moliyaviy institutga o'ziga xos SWIFT kodi (BIC - Bank Identifier Code) beriladi. Ushbu kod yordamida tizim orqali o'tkazmalar aniq va xavfsiz amalga oshiriladi.

SWIFT kodlari va ularning xavfsizlikdagi o'rni

SWIFT tizimi tomonidan qo'llaniladigan kodlar banklararo aloqalarni osonlashtiradi va xatolarni minimal darajaga kamaytiradi. SWIFT kodi 8 yoki 11 ta harfdan iborat bo'lib, har bir qism o'z ma'lumoti bilan bog'liq:

Birinchi 4 ta harf: bank kodini bildiradi.

Keyingi 2 ta harf: Bankning joylashgan mamlakat kodini bildiradi (masalan, US - AQSh, GB - Buyuk Britaniya).

Keyingi 2 ta harf: Bankning joylashgan shahar yoki hudud kodini ko'rsatadi.

Qo'shimcha 3 ta harf (agar mavjud bo'lsa): filialni aniqlash uchun xizmat qiladi.

Misol uchun, BOFAUS3N kodida BOFA - Bank of America, US - AQSh, 3N esa Nyu-York shahrini ifodalaydi. Ushbu kodlar orqali banklar o'rtasida pul mablag'larini oson va xavfsiz tarzda almashish imkoniyati yaratiladi[4].

SWIFT tizimining asosiy afzalliklari

SWIFT tizimi xalqaro pul o'tkazmalarida keng afzalliklarga ega, jumladan:

Tezkorlik: SWIFT tizimi orqali o'tkazmalar odatda 1-3 ish kunida amalga oshiriladi. Bu vositachi banklar soni va davlatlararo aloqalarga bog'liq. Tezlik moliyaviy muhim bo'lgan operatsiyalar uchun juda katta ahamiyatga ega.

Xavfsizlik va shaffoflik: SWIFT tizimi har bir tranzaksiyani shifrlangan ma'lumotlar bilan ta'minlaydi. Tranzaksiyalarning kuzatuv ham osonlashadi va foydalanuvchilar tranzaksiya holatini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi[5].

Standartlashtirilgan xabar almashinuvi: Har bir tranzaksiya bir xil formatdagi xabarlar bilan yuboriladi, bu banklar o'rtasidagi o'zaro tushunishni osonlashtiradi va xatolar sonini kamaytiradi.

Keng qamrov: SWIFT dunyoning deyarli barcha mamlakatlarida qo'llanilib, xalqaro valyutalarda o'tkazmalarni amalga oshirish imkoniyatini beradi.

Ishonchlilik: SWIFT tizimi eng ishonchli xalqaro to'lov tizimlaridan biri hisoblanadi va banklar tomonidan keng qo'llaniladi.

SWIFT Tizimining Kamchiliklari

Garchi SWIFT xalqaro miqyosda eng ishonchli tizimlardan biri bo'lsada, u ba'zi kamchiliklarga ham ega:

Yuqori komissiya to'lovlari: SWIFT orqali amalga oshiriladigan o'tkazmalar, ayniqsa, kichik summalar uchun, nisbatan yuqori komissiya to'lovlari bilan birga keladi. Misol uchun, 15 AQSh dollari + 100 000 so'm SWIFT xarajatlari + korrespondent bank komissiyasi[6].

Ba'zi hollarda sekin ishlash: Agar vositachi banklar ko'pligiga va operatsiyalar murakkabligiga qarab, ba'zi hollarda o'tkazmalar 5-7 kungacha davom etishi mumkin. Bu asosan AQSh yoki Yevropa davlatlari o'rtasidagi o'tkazmalarda uchraydi.

Komplekslik: SWIFT tizimidan foydalanish uchun bank kodlari, tranzaksiya kodlari va boshqa texnik ma'lumotlar bilan tanish bo'lish kerak, bu esa ba'zi foydalanuvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin.

Qoidabuzarlik xatarlari: SWIFT tizimi orqali xabar almashish xatarlarini kamaytirish uchun kuchli xavfsizlik choralari qo'llanilsa-da, bir qator firibgarlar tizimdan noto'g'ri ma'lumotlar bilan foydalanishga harakat qilgan holatlar kuzatilgan.

SWIFT tizimidagi raqamlar va statistik ko'rsatkichlar

2023-yil statistikasiga ko'ra, SWIFT orqali amalga oshiriladigan operatsiyalarning umumiy qiymati 100 trillion AQSh dollaridan oshdi. Har kuni SWIFT orqali o'rtacha 42 milliondan ortiq tranzaksiyalar amalga oshiriladi. Bu raqamlar SWIFT tizimining xalqaro moliyaviy almashinuvdagi katta ulushini ifodalaydi. AQSh dollari va yevro eng ko'p ishlatiladigan valyutalar bo'lib, umumiy tranzaksiyalarning 75 foizidan ortig'ini tashkil etadi[7].

SWIFT tizimida har yili o'sish kuzatiladi. Misol uchun, 2010-yilda SWIFT orqali yuborilgan xabarlar soni 3,5 milliardni tashkil qilgan bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 7 milliardga yetdi[8].

SWIFT tizimidan foydalanishning amaliy aspektlari

Xalqaro miqyosda SWIFT tizimidan quyidagi sohalarda keng foydalaniladi:

Savdo va eksport-import operatsiyalari: SWIFT orqali turli mamlakatlarda joylashgan kompaniyalar o'zaro hisob-kitoblarni amalga oshirishadi. Bu orqali savdo operatsiyalari tezkorlik bilan yakunlanadi.

Xalqaro investitsiyalar va moliyaviy sarmoyalar: Investorlar SWIFT tizimi orqali boshqa davlatlarga mablag'lar o'tkazishi va xalqaro fond bozorlarida ishtirok etishi mumkin.

Ta'lim va sog'liqni saqlash xarajatlari: Xorijda o'qiyotgan talabalar yoki davolanish uchun ketgan shaxslar SWIFT orqali mablag'larini oson va xavfsiz o'tkazishlari mumkin.

SWIFT tizimi xalqaro moliyaviy bozorlarning talablariga moslashish uchun doimiy ravishda o'zgarib bormoqda. 2020-yildan beri SWIFT tizimiga raqobat sifatida yangi texnologiyalar, xususan blokcheyn asosidagi tizimlar rivojlantirilmoqda. Misol uchun, Ripple kabi blokcheyn platformalari xalqaro o'tkazmalarni tez va minimal komissiya bilan amalga oshirish imkonini bermoqda.

Bu kabi texnologiyalar kelajakda SWIFTning raqobatchisi sifatida rivojlanishi mumkin[9].

Biroq, SWIFT tizimi o‘zining mavjud afzalliklarini saqlab qolish va mijozlarga qo‘shimcha xizmatlar taqdim etish orqali bu raqobatga tayyorlanmoqda. Yaqin kelajakda SWIFT o‘tkazmalar tezligini oshirish va komissiya xarajatlarini kamaytirishga qaratilgan yangi dasturlarni amalga oshirishni rejalashtirmoqda.

1-jadval

Aspekt	Statistika
SWIFT foydalanuvchi mamlakatlar soni	200+
Moliyaviy institutlar soni	11,000+
Kunlik tranzaksiya soni	42 million+
Yillik tranzaksiya miqdori (AQSh dollarida)	100 trillion+
O‘rtacha tranzaksiya muddati (kunlarda)	1-3 kun
Eng ko‘p qo‘llanilgan valyuta	AQSh dollari, yevro

SWIFT tizimi statistik ko'rsatkichlari

SWIFT xalqaro moliyaviy aloqalarning uzluksiz va samarali ishlashini ta'minlaydigan ishonchli tizimdir. SWIFT o‘zining xavfsizligi, keng qamrovi, shaffofligi va tezkorligi bilan boshqa xalqaro o‘tkazma vositalaridan ajralib turadi. Hozirgi kunda bu tizim orqali yiliga 100 trillion AQSh dollaridan ortiq mablag‘ o‘tkaziladi va tizimda 11,000 dan ziyod moliyaviy institutlar ishtirok etmoqda. SWIFT tizimining rivojlanishi global moliyaviy tizimning samaradorligini yanada oshirishga va moliyaviy almashinuvning xavfsizligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, raqobatning kuchayishi, yangi texnologiyalarning paydo bo‘lishi va mijozlarning yuqori talablarini qondirish SWIFT tizimining rivojlanishiga yangi imkoniyatlar yaratmoqda[10].

Tahlil va natijalar

SWIFT tizimi, xalqaro pul o‘tkazmalarida muhim o‘rin tutuvchi vosita sifatida, butun dunyo bank va moliyaviy institutlarini yagona platformada birlashtirib, xavfsiz va tezkor moliyaviy xabar almashuvni ta'minlaydi. Tahlil qilish jarayonida quyidagi natijalarga erishildi:

Global Qamrov va Keng Foydalanuvchilar Bazasi: SWIFT hozirgi kunda 200 dan ortiq mamlakatlarda mavjud bo‘lib, 11,000 dan ziyod moliyaviy institutlarni o‘z

ichiga oladi. Bu ko'rsatkich tizimning xalqaro moliyaviy tarmoqlardagi o'rnini ko'rsatadi va deyarli barcha mamlakatlarda moliyaviy xabar almashishni ta'minlaydi.

Tezlik va samaradorlik: SWIFT orqali amalga oshiriladigan tranzaksiyalar o'rtacha 1-3 ish kuni ichida amalga oshiriladi. Biroq, ba'zi tranzaksiyalar vositachi banklar ishtirokida 5 kungacha davom etishi mumkin. Bu tizim tezligini ta'minlaydi, lekin tranzaksiya yo'li va vositachilar soni tranzaksiya muddatiga ta'sir qiladi.

Xavfsizlik va shifrlash: SWIFT tizimi har bir tranzaksiyani shifrlash orqali firibgarlik va hujumlardan himoya qiladi. Shuningdek, yagona standartlashtirilgan xabar almashuv tizimi moliyaviy operatsiyalarning aniqligini ta'minlaydi.

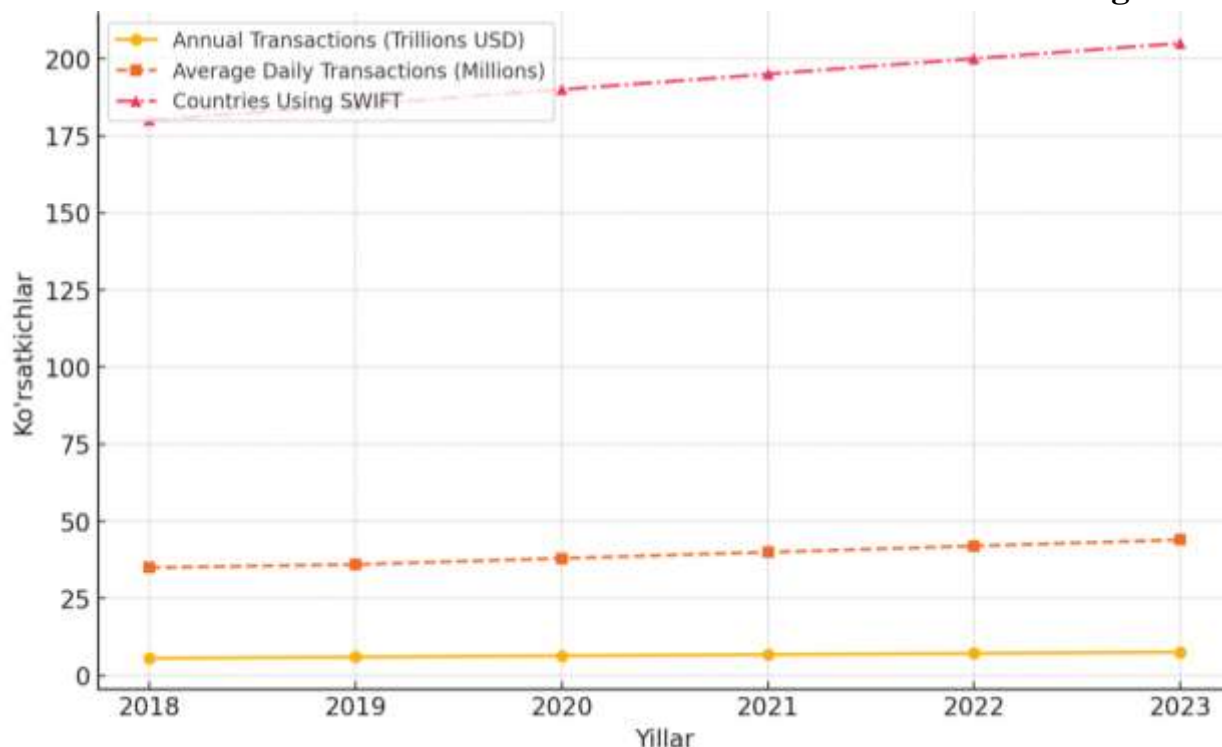
Tranzaksiya hajmi va ko'lami: Har kuni o'rtacha 42 milliarddan ortiq xabarlar yuboriladi va yillik tranzaksiyalar umumiy hajmi 100 trillion AQSh dollaridan oshadi. Bu esa tizimning global moliyaviy operatsiyalardagi ulushini va yirik tranzaksiyalar uchun qo'llanilayotganligini isbotlaydi[9].

Eng ko'p qo'llanilgan valyutalar: SWIFT tizimida eng ko'p qo'llaniladigan valyutalar AQSh dollari va yevro hisoblanadi, bu ko'plab xalqaro tranzaksiyalarning yevro va AQSh dollari orqali amalga oshirilishini ko'rsatadi.

Kamchiliklar va chelovlar: SWIFT orqali tranzaksiyalar amalga oshirilayotganda yuqori komissiya to'lovlari talab qilinishi mumkin, ayniqsa kichik tranzaksiyalar uchun. Bu esa kichik va o'rtacha miqdorlarni yuborishda foydalanuvchilar uchun qo'shimcha xarajatni anglatadi. Shu bilan birga, tranzaksiya muddati banklararo bog'lanishlar va vositachi banklar soniga qarab uzoq davom etishi mumkin.

Research Science and Innovation House

1-diagramma

SWIFT tizimining yillik tranzaksiyalar va foydalanuvchi statistikasi

Yuqoridagi diagramma SWIFT tizimining yillar davomida o‘shib borayotgan xalqaro foydalanish statistikalari aks ettiradi. Ushbu chizikli diagramma orqali quyidagi ko‘rsatkichlar tasvirlangan:

Yillik tranzaksiya hajmi: Diagrammada yillar o‘tgan sari SWIFT orqali amalga oshirilgan yillik tranzaksiyalar hajmi o‘shib borganini ko‘rish mumkin. Bu o‘shish, asosan, xalqaro savdo va moliyaviy faoliyatlarning kuchayishi bilan bog‘liq [10].

Kunlik tranzaksiya o‘rtacha soni: SWIFT tizimida amalga oshiriladigan o‘rtacha kunlik tranzaksiyalar soni ham yillar o‘tgan sari ortgan. Bu ko‘rsatkich tizimdan kunlik faol foydalanish darajasini va xalqaro moliyaviy aloqalarning kuchayishini anglatadi.

SWIFT foydalanuvchi davlatlar soni: Yillar davomida tizimdan foydalanuvchi davlatlar soni oshgani ham diagrammada ko‘rsatilgan. Bu esa SWIFT tizimining jahon moliyaviy tizimidagi keng qamrovini va qamrov doirasining ortishini anglatadi.

Ushbu diagramma SWIFT tizimining xalqaro pul o'tkazmalaridagi ahamiyatini va ishonchliligini yillar davomida orttirib borayotganini aniq ko'rsatadi. Diagramma yordamida o'tkazilgan tahlil SWIFTning kelajakdagi o'sish imkoniyatlari va global moliyaviy tarmoqdagi ahamiyatini yoritishga yordam beradi.

SWIFT tizimi xalqaro pul o'tkazmalarida yetakchi platformalardan biri bo'lib, uning global qamrovi va xavfsizligi xalqaro moliyaviy xabar almashuv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ammo tizimning yuqori komissiya to'lovlari va ba'zi hollarda uzoq tranzaksiya muddati foydalanuvchilarning qoniqish darajasini kamaytirishi mumkin. Yangi texnologiyalarning rivojlanishi SWIFT tizimiga raqobat olib keladi va tizimni yanada rivojlantirishga undaydi[11].

Metodologiya

Ushbu tadqiqotda SWIFT tizimining xalqaro pul o'tkazmalaridagi samaradorligini tahlil qilish uchun bir qator tadqiqot usullari va manbalardan foydalanildi.

Ma'lumotlarni yig'ish: SWIFT tizimiga oid statistik ma'lumotlar yig'ildi, bunda SWIFTning rasmiy sayti, xalqaro moliyaviy hisobotlar va moliyaviy institutlarning yillik hisobotlari asosiy manba sifatida olindi. Bu statistik ma'lumotlar SWIFT tizimining yillik tranzaksiya hajmi, kunlik tranzaksiya soni va tizimdan foydalanuvchi davlatlar sonini o'z ichiga oladi.

Tahlil usullari: Tadqiqotda olingan statistik ma'lumotlar tahlil qilinib, SWIFT tizimining asosiy afzalliklari va kamchiliklari aniqlashtirildi. Xususan, tranzaksiya tezligi, xavfsizlik darajasi, komissiya to'lovlari kabi omillar turli jihatlardan o'rganilib, ular o'rtasida bog'liqlik va tahliliy xulosalar chiqarildi.

Diagrammalar yordamida vizuallashtirish: Olingan statistik ma'lumotlar chiziqli diagramma yordamida aks ettirildi. Bu diagrammalar SWIFT tizimidan foydalanish bo'yicha yillar davomida kuzatilgan o'sish, o'rtacha tranzaksiya soni va tizim keng qamrovini vizual tarzda ko'rsatishga yordam berdi[12].

Qo'shimcha ma'lumotlar bilan taqqoslash: SWIFT tizimining xalqaro pul o'tkazmalaridagi samaradorligi boshqa tizimlar, xususan, blokcheyn asosidagi tizimlar bilan taqqoslanib, ularning samaradorligi va raqobatbardoshligi baholandi. Bu SWIFT tizimining rivojlanish imkoniyatlarini aniqlashda yordam berdi.

Xulosa va natijalarni aniqlash: Olingan natijalar asosida SWIFT tizimining xalqaro miqyosdagi o'rnini va samaradorligi haqida umumiy xulosa chiqarildi. Shu asosda SWIFT tizimi orqali xalqaro pul o'tkazmalari jarayonida erishilgan yutuqlar

va kamchiliklar aniqlandi va tizimni yanada samarali qilish imkoniyatlari belgilandi[13].

Metodologiya natijalarida aniqlanganidek, SWIFT tizimi xalqaro pul o‘tkazmalarida tezlik, xavfsizlik va ishonchlilikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, tizimning komissiya to‘lovlari va ba’zi hollarda tranzaksiya muddatlari foydalanuvchilar uchun murakkablik tug‘dirishi mumkin.

Xulosa

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) tizimi global moliyaviy tizimning ajralmas qismi sifatida, xalqaro pul o‘tkazmalarini xavfsiz va samarali tarzda amalga oshirishda muhim rol o‘ynaydi. 1973-yilda tashkil etilgan SWIFT hozirda 200 dan ortiq mamlakatda 11,000 dan ortiq moliyaviy institutlar tomonidan qo‘llanilib, moliyaviy ma'lumotlarni tezkor va xavfsiz uzatish imkonini beradi[14]. Ushbu tadqiqotda SWIFT tizimining xalqaro moliyaviy operatsiyalardagi ahamiyati, asosiy afzalliklari va ba’zi cheklovlari haqida batafsil tahlil qilindi.

SWIFTning asosiy afzalliklari orasida tizimning yuqori tezkorligi, ishonchliligi va yuqori darajadagi xavfsizlik choralari e’tiborga sazovor. Tizim tomonidan qo‘llaniladigan shifrlash va autentifikatsiya texnologiyalari har bir tranzaksiya xavfsizligini kafolatlaydi va tranzaksiya holatini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Bular SWIFT tizimining dunyo bo‘ylab banklar va moliyaviy institutlar orasidagi ishonchli aloqa vositasi sifatidagi o‘rnini mustahkamlashga yordam beradi. SWIFT orqali amalga oshiriladigan kunlik o‘rtacha tranzaksiyalar soni 42 milliondan oshadi[16], bu esa global iqtisodiy faoliyatning SWIFT tizimiga qanchalik bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi.

Biroq, SWIFT tizimi, ayniqsa kichik hajmdagi operatsiyalar uchun, ba’zi kamchiliklarga ham ega. SWIFT orqali pul o‘tkazmalari uchun yuqori komissiya to‘lovlari talab qilinishi, kichik miqdordagi tranzaksiyalar uchun qo‘shimcha xarajatlarni oshirishi mumkin. Bu foydalanuvchilar orasida tranzaksiya samaradorligi va xarajat bo‘yicha qoniqishni pasaytirishi mumkin. Shuningdek, ba’zi hollarda tranzaksiya muddati 5 kungacha davom etishi mumkin[17], ayniqsa, tranzaksiya vositachi banklar orqali amalga oshirilsa. Ushbu kechikishlar xalqaro moliyaviy operatsiyalarning vaqtga sezgir bo‘lgan sohalarida ayrim muammolar tug‘dirishi mumkin.

Yana bir muhim omil sifatida, SWIFT tizimi xalqaro tranzaksiyalarda AQSh dollari va yevro kabi asosiy valyutalarga qaratilganligi qayd etildi. Tranzaksiyalarning asosiy qismi ushbu valyutalar orqali amalga oshiriladi, bu esa tizimning global moliyaviy tizimdagi o‘rnini yanada kuchaytiradi. Ayni paytda, SWIFT tizimidan foydalanish mamlakatlar va moliyaviy institutlar o‘rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni kuchaytiradi va turli davlatlar o‘rtasida o‘zaro moliyaviy bog‘liqlikni oshiradi. Bu esa SWIFT tizimini xalqaro miqyosda keng qo‘llaniladigan asosiy moliyaviy platformalardan biriga aylantiradi[18].

Kelajakda SWIFT tizimi uchun raqobat kuchayishi mumkin. Masalan, blokcheyn texnologiyasiga asoslangan platformalar, xususan, Ripple va Stellar kabi tizimlar SWIFT bilan raqobatlashishga urinmoqda. Bu platformalar tezkorlik va arzon komissiya to‘lovlari bilan xalqaro o‘tkazmalar uchun samarali alternativ sifatida ko‘rilmoqda. SWIFT raqobatga tayyorlanish uchun o‘z tizimiga yangi texnologiyalarni qo‘shish va o‘tkazmalar samaradorligini oshirish bo‘yicha dasturlarni rejalashtirmoqda[19]. Tizimni modernizatsiya qilish va operatsion xarajatlarni kamaytirish SWIFTning kelgusidagi rivojlanishida muhim o‘rin tutadi.

Umuman olganda, SWIFT tizimi xalqaro moliyaviy aloqalarning uzluksiz va ishonchli ishlashini ta‘minlaydi. Tizimning keng qamrovi, ishonchliligi va xavfsizlikka bo‘lgan e‘tibori uni global moliyaviy tizimda yetakchi o‘ringa olib chiqadi. Yillik tranzaksiyalar hajmining 100 trillion AQSh dollaridan oshishi tizimning xalqaro miqyosdagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Shu bilan birga, komissiya xarajatlari va tranzaksiya tezligi borasidagi kamchiliklar ba‘zi foydalanuvchilar uchun cheklov yaratishi mumkin.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, SWIFT hayotiyigicha qolmoqda, ammo birinchi raqamli tizimlar bo‘yicha o‘sib borayotgan raqobatga duch kelmoqda. Uning muvaffaqiyati xalqaro moliyada muhim ahamiyatga ega bo‘lgan xavfsizlik, ishonchlilik va global ta‘sirni saqlab qolgan holda yangi texnologiyalarni innovatsiya qilish va integratsiya qilish istagiga bog‘liq bo‘ladi.

Adabiyotlar:

1. SWIFT. Understanding SWIFT: An Introduction to the Global Payment System. SWIFT Publishing, 2022.
2. Bank for International Settlements. Cross-border Payment Systems and SWIFT: Efficiency and Challenges // BIS Working Papers No. 876. – 2021.

3. Raximov A. Xalqaro to'lov tizimlari va ularning iqtisodiy samaradorligi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020. – 145 b.
4. Xudoyberdiyev S., Karimova N. SWIFT tizimi va O'zbekiston moliya sektoridagi roli // Moliyaviy tahlil jurnali. – 2021. – №4. – B. 78-85.
5. Karimov M. Xalqaro to'lov tizimlarining samaradorligini oshirishda SWIFTning o'rnini // Iqtisodiyot va moliya. – 2022. – №6. – B. 120-127.
6. Toshmurodov Sh., Yuldasheva G. SWIFT tizimida raqamli texnologiyalar va ularning xalqaro savdodagi ahamiyati // O'zbekiston moliyaviy sharhi. – 2023. – №3. – B. 95-103.
7. Usmonov O. O'zbekiston bank tizimida SWIFT tizimining joriy etilishi va samaradorligi // Bank ishi va moliyaviy texnologiyalar. – 2021. – №2. – B. 66-72.
8. Qodirov B. Xalqaro moliyaviy operatsiyalarda SWIFT tizimi orqali amalga oshiriladigan o'tkazmalarning xususiyatlari. – Toshkent: Moliya va iqtisodiyot nashriyoti, 2022. – 132 b.
9. Bech M.L., Hancock J. To'lovlardagi innovatsiyalar // Xalqaro hisob-kitoblar banki ishchi hujjatlari. – 2020. – URL: <https://www.bis.org>.
10. Claessens S., Frost J., Turner G., Zhu F. Fintech kredit bozorlari butun dunyo: hajmi, haydovchilar va siyosat masalalari // Xalqaro hisob-kitoblar banki choraklik sharhi. – 2018. – URL: <https://www.bis.org>
11. Kharpal A., Ryan-Collins J. Transchegaraviy to'lovlar va tartibga solish muammolari: AML va CTF muvofiqligi // Moliyaviy tartibga solish jurnali. – 2019. – URL: <https://academic.oup.com/jfr>
12. Auer R., Kornelli G., Frost J. CBDCs va ularning xalqaro to'lovlarga ta'siri // BIS choraklik sharhi. – 2021. – URL: <https://www.bis.org>
13. Frost J. The Economic Forces Driving Fintech Adoption Across Regions // Journal of Financial Regulation and Compliance. – 2020. – Vol. 28, № 2. – S. 115–130.
14. Nasirov A., Mirzayeva L. SWIFT tizimi orqali xalqaro to'lovlar va ularning iqtisodiy ahamiyati // Zamonaviy moliya texnologiyalari. – 2022. – №1. – B. 43-50.
15. Alimov Sh., Toshpulatov D. Xalqaro to'lovlar va moliyaviy tizim samaradorligi: SWIFT tizimining tahlili // O'zbekiston iqtisodiyoti va moliyasi. – 2020. – №5. – B. 55-63.

16. Claessens S., Ghosh S., Mihet, R. Financial Stability and the Role of SWIFT in Cross-border Transactions // Journal of International Banking. – 2021. – T. 12, №3. – C. 215-230.
17. Lindblom T., Nilsson M. Digitalization and Efficiency in International Payments: The SWIFT Paradigm // Banking Innovations. – 2021. – T. 24, №4. – C. 203-215.
18. Gopinath G., Rogoff K. Global Financial Systems and the Efficiency of SWIFT Transactions // International Economic Review. – 2020.
19. Nguyen H. The Future of SWIFT: Technological Advancements and Payment Efficiency // Journal of Financial Infrastructure. – 2021. – T. 7, №2. – C. 88-102.

Research Science and
Innovation House

